

ἔμελλε νὰ ἴδω τὸν ἰσχυρὸν ἀρχηγὸν Βίχ Νά Ιβλτ. Ἀπήντησα δὲ αὐτὸν περὶ τὴν ἀκρὴν ἀποτομιωτάτου κρημνοῦ, φέροντα τὸ πολεμικὸν ἐνδυμῶτά του, μεταξὺ τῆς συζύγου του καὶ τῆς Γερουσίας. Οἱ ὁδηγοί μου ἀνῆγγειλαν τὴν ἀφιξίν μου σκλπίσαντες. Ἐγὼ δὲ, ἅμα ἰδὼν τὸν Ἰνδὸν ἡγεμόνα, ἐκέντησα τὸν θυμοειδῆ μου Κοχάν, καὶ καλπάσας εὐρέθην πλησίον τοῦ Λέοντος τῶν Ὁρέων, ὅστις ἐθαύμαζε τὴν ἐπιδεξιότητα καὶ τὴν τόλμην μου.

«Μὲ ὑπεδέχθη δὲ φιλοφρόνως, κρατῶν εἰς σημεῖον φιλίας φύλλον φοίνικος ἐν εἵδει ῥιπιδίου, ἐνῶ διὰ τῆς ἄλλης χειρὸς ἤγγιζε κατὰ γῆς τὸ κοντάκιον τοῦ πυροβόλου του.»

(Ἐπεται τὸ τέλος.)

ROBERTO EMMET.

(Ἰδε φυλλάδ. 235, 236, 237, 238, 239 καὶ 240.)

—οοο—

Α'.

Ὁ Ροβέρτος Ἐμμετ ἐφθασεν εἰς ἱρλανδίαν τὸν Νοέμβριον τοῦ 1802 ἔτους καὶ ἀμέσως συνενοήθη μετ' ἐκείνων οἵτινες εἶχον προσκαλέσει αὐτὸν ἐκ Πικρισίων. Σχεδὸν ἅπαντες ἦσαν ἀρχαῖοι ἀρχηγοί τῆς ἀνταρσίας τοῦ 1798· «ἀλλ' ἐκτὸς τούτων, λέγει ὁ Μάδδεν, ὑπῆρχον ὀπισθεν τοῦ παρκαπετάσματος ἄνδρες ἀνωτερας περικοπῆς, γινώσκοντες τὴν συνωμοσίαν, ἅπαντα τὰ ἐλαττήρια αὐτῆς, καὶ διευθύνοντες ὅλα τὰ κινήματα. . . . Πᾶς τις θέλει ἐννοήσει, προσθέτει, ὅποιον αἰσθημα μ' ἐμποδίζει, τοῦ νὰ καταχωρίσω ἐνταῦθα τὰ ὀνόματα ἐκείνων ὅσοι μένουσιν ἀγνωστοί, οἵτινες ἐκτοτε ἀπέδωκαν μεγάλας ὑπηρεσίας εἰς τὸν τόπον αὐτῶν, καὶ τῶν ὁποίων αἱ οἰκογένειαι ἐπιθυμοῦσιν ἴσως νὰ φυλάξωσι τὸ μυστήριον α. Εἶναι ὁμῶς βέβαιον, θέτοντες κατὰ μέρος πᾶν ὅ,τι ὑπάρχει τολμηρὸν εἰς τὰ συμπράγματα ταῦτα, ὅτι ἡ συνωμοσία τοῦ 1803 ὑπῆρξε πολὺ πλέον ἐκτεταμένη ἢ ὅσον γενικῶς ἐνομίζετο. Ἡ περὶ ἐνώσεως πράξις κατέστρεψε τὸ Δουβλίνον, καὶ αἱ ἀνώτεραι τάξεις, δυσπρεσθημέναι ὅσον καὶ ὁ λαὸς ἀπὸ τῆς καταργήσεως τοῦ Παρλαμεντου, μετεῖχον τῆς συνωμοσίας κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον. Μεταξὺ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μεγιστάνων οἵτινες ὑπετίθεντο ὅτι μετέσχον αὐτῆς, λέγεται καὶ ὁ λόρδος Μέαθ (Meath), καὶ ὁ μαρκήσιος Οὐϊκόμβ (Wycombe), ὅστις ἐσύχναζε παρὰ τῷ Ροβέρτῳ Ἐμμετ ὀλίγον πρὸ τῆς ἀποστασίας. Οἱ μεγιστάνες ἐφάρθουν πιθανώτατα ὅπως καὶ ὁ Λαφαγέτ καὶ Ἀρζανσὸν ἐν ταῖς συνωμοσίαις τῆς πικρινόρθωσος. Ἦσαν ἐντὸς τοῦ μυστηρίου, ἐπεθύμουν τὴν ἐπιτυχίαν, ἴσως τὸ ἐβοήθουν διὰ τῆς περιουσίας των, ἀλλὰ δὲν ἤθελον νὰ φανερωθῶσιν (α).

Ὁ Ροβέρτος, ὅστις ὡς ἐνομίζετο, μόνον δι' ἰδίᾳς ὑποθέσεις ἐπανῆλθεν εἰς Δουβλίνον, πολλάκις παρευρέθη εἰς συναναστροφάς, καὶ ἐκ νέου ἐπεσκέπτετο συνεχῶς τὴν οἰκίαν τοῦ Κούρραν, ὅπου καὶ ἐπανείδεν ἐκείνην, ἥς ἐτήρει τὴν μνήμην κατὰ τὰ ἔτη ἐκεῖνα τῆς ἀπουσίας. Ὁ Μάδδεν διηγεῖται ὅτι ἐν τινι γέσματι παρὰ τῷ Κυρίῳ Κεόχ (Keogh), συνδιάλεξις λίαν ζωντὰ διέτρεξε μεταξὺ Ροβέρτου καὶ τινος κυρίου Κ. . . ἀνδρὸς ἀρχαίας τινος πολιτικῆς συνωμοσίας, οὗτινος δὲν ἀναφέρει ὀλόκληρον τὸ ὄνομα. Κατὰ φυσικὸν λόγον ὁμίλησαν περὶ τῆς καταστάσεως τοῦ τόπου, περὶ τῶν διαθέσεων αὐτοῦ ὅπως ἀνανεωθῇ ὁ ἀγὼν· ὁ δὲ Ροβέρτος ἐξέφρασε μετὰ ζέσεως τὴν περὶ ἐπιτυχίας ἐλπίδα του, ἐὰν καὶ πάλιν προσεπάθουν ὅπως ἀποτινάξωσι τὸν ζυγόν. Ὁ κύριος Κ. . . ἐδείχθη μᾶλλον ἀποτεθαρήμενος καὶ δύσπιστος.—Εἰς πόσας κομητείας, κατὰ τὴν γνώμην σας, ἀγχιπνέτε μοι Ροβέρτε, δυνάμεθα νὰ ἐλπίσωμεν εἰς περιστάσιν νέας τινὸς ἀποστασίας;—Εἰς δέκα ἐννέα, ἀπεκρίθη ὁ Ἐμμετ· ἀλλὰ δὲν νομίζετε, ὅτι καὶ μ' ὀλιγωτέρας δυνάμεθα νὰ ἐνεργήσωμεν;—Πολὺ καλὰ, φίλε μου, δότε μοι μόνον δύο, διὰ τὰς ὁποίας νὰ ἔχετε πλήρη βέβαιότητά, καὶ ἔρχομαι μεθ' ὑμῶν.

Τὸν Μάρτιον, διάγγελμα τοῦ βασιλέως Γεωργίου Γ' ἀνῆγγειλεν εἰς τὸ Παρλαμεντον τὴν μετὰ τῆς Γαλλίας ῥῆξιν καὶ τὴν ἀρχὴν τῶν ἐχθροπραξιῶν. Ἐπειδὴ δὲ ὁ τρόμος προσεχούς τινος εἰσβολῆς ἐκυρίευσε τοὺς ἐν Ἀγγλίᾳ, οἱ συνωμόται ἀπεράσισαν νὰ ἐκτελέσωσι τὰ σχέδιά των. Μεταξὺ τῶν σημαντικωτέρων οἵτινες ἐξέθεσαν ἑαυτοὺς εἰς τὴν συνωμοσίαν, καὶ ὧντινες ὑπῆρξαν ἀρχηγοί τῆς ἀποστασίας, καταττάτομεν τὸν στρατηγὸν Ρούσσελ, ἓνα τῶν ἀρχηγῶν τῆς ἀνταρσίας τοῦ 1798. Προικισμένος διὰ προτερημάτων ἥπτον ἀξιολόγων τῶν τοῦ Ροβέρτου Ἐμμετ, δὲν εἶχεν οὐδ' ὀλιγωτέραν τιμωρητὰ οὐδ' ὀλιγωτέραν ἀκεραιότητα χαρακτηρῶς. Ἦτο δικαμπτυρόμενος, ὡς οἱ πλεῖστοι τῶν ἀρχηγῶν τῆς ἀνταρσίας τοῦ 1798 καὶ τῆς συνωμοσίας τοῦ 1803, ἀρχῶν δὲ θρησκευτικῶν λίαν ἐξημεμένων, οἱ οἱ κύριοι Φίτζ Γεράλδος, Φίλιππος Λόγκ, Ἀμιλτον Ρουάν, Μαλαχίης Δελανύ, υἱὸς μεγάλου κτηματίου ἐκ τῶν πέριξ τοῦ Δουβλίνου, Ἰωάννης Ἄλλεν, Σαμουήλ Νέϊλσον, Βύρν Οἰξφόρδ, Οὐίλιαμ Λοβδάλ, ὁ συνταγματάρχης Πλούγκετ, μετὰ ταῦτα λόρδος Δυνσανύ, κτλ. κτλ. Μὴ παραλείψωμεν δὲ καὶ γυναῖκά τινα, τὴν Κ. Biddy Palmer, ἣν ὁ Μάδδεν

μυστηρίου ἦτο ἐπὶ τῶν χειλέων του, καὶ ποτὲ δὲν κατέρωθον νὰ μάθωσι τὰ ὀνόματα ἐκείνων οἵτινες μετέσχον τῆς συνωμοσίας, ἢ τοὐλάχιστον τὴν ἔχον ἐνθαρρύνει. Ἐν τῷ ἀφισμασμένῳ αὐτοῦ λόγῳ λέγεται ὅτι ὑπῆρχον ἄνδρες ἀνώτεροι αὐτοῦ, ἐνώπιον τῶν ὁποίων ἐκλινεν εὐσεβέστεως γόνυ κατὰ πάσαν δὲ πιθανότητα οἱ ἄνδρες οὗτοι ἦσαν ὁ λόρδος Μέαθ καὶ ὁ μαρκήσιος Οὐϊκόμβ.

Ὁ Ἰωάννης Ἐρρίκος, κόμης τοῦ Οὐ. . . λέγει ὁ Μάδδεν, ὅστις δὲν κρίνει εὐλόγον νὰ ἐνομάσῃ αὐτὸν, ἐγεννήθη τὸ 1766, ἐκλήρονόμησε τὸν τίτλον τοῦ μαρκιστοῦ τοῦ Α. τὴν 9 Μαΐου 1813, καὶ ἀπέθανε τῷ 1819.

(α) Ὅτι ὁ Ροβέρτος Ἐμμετ παρεστάθη ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου, λέγει ἐξημέρις τις ἱρλανδική (1833), «ἡ σφραγὶς τοῦ

ἀποκαλεῖ, Ρολάνδον τῆς Ἰρλανδίας, καταστᾶσαν ἐκ τῶν δραστηριωτέρων ὀργάνων τῆς συνωμοσίας. Ὁ ἀδελφὸς αὐτῆς εἶχεν ὑπάρξει ἀξιωματικὸς τοῦ λόρδου Φίτζ Γεράλδου. Ὅλοι οὗτοι οἱ συνωμόται ἦσαν ἀξιότιμοι ἄνδρες, τινὲς μάλιστα ἐξ αὐτῶν, ὑψηλῆς κοινωνικῆς θέσεως, καὶ κάτοχοι σημαντικῶν περιουσιῶν. « Ἐκτὸς δὲ τούτων, προσθέτει ὁ Μάδδεν, ὁ ἀριθμὸς τῶν διικεκριμένων κατὰ τὴν νοσημοσύνην καὶ τὸν βαθμὸν, οἵτινες ἔχοντες γνῶσιν τῆς συνωμοσίας, ἐνεθάρρυνον αὐτὴν διὰ τῶν μυστικῶν εὐχῶν των, ἦτο μέγας. » Ἀλλ' ὁ ἀρχηγός, ἡ ψυχὴ καὶ ἡ ζωὴ τῆς συνωμοσίας ἦτο ὁ Ροβέρτος Ἑμμετ. Τὸ σχέδιον αὐτοῦ ἐκ τῶν μᾶλλον τολμηρῶν δὲν ἦτο ἀνεπίδεκτον ἐπιτυχίας. Φαίνεται σχεδὸν ὅμοιον μὲ τὸ εὑρεθὲν ἐν τοῖς ἐγγράφοις τοῦ λόρδου Φίτζ Γεράλδου κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς συλλήψεώς του. Ἐκ πείρας διδαχθέντες οἱ συνωμόται τοῦ 1803 ἐνόμιζον ὅτι ἡ ἀποστασία τοῦ 1797 εἶχεν ἀποτύχει διότι, ἐκταθείσα καθ' ὅλην τὴν χώραν εἶχεν ἑλλείψιν ἐναργητικοῦ κέντρου. Τὸ σπουδαιότατον κατ' αὐτούς, ἦτο τὸ νὰ καταλάβωσιν ἐν πρώτοις τὴν πόλιν καὶ τὸ φρούριον τοῦ Δουβλίνου, διατηροῦντες ἐνταύτῃ σχέσεις μετὰ τὴν κυριωτέραν κομητείαν. Διὰ τινων συμπεφωνημένων σημείων, ἡ ἐπιτυχία ἢ ἡ ἀποτυχία πάραυτα ἤθελε γενεῖ γνωστὴ καθ' ὅλον τὸν τόπον, καὶ οὐδεμίᾳ ἀμφιβολίᾳ ὑπάρχει, ὅτι ἐὰν ἡ ἀποστασία ἐπετύγχανεν ἐν Δουβλίῳ, ἡ Ἰρλανδία ἅπασα ἤθελεν ἀναστατωθῆ, καὶ πόλεμος ἐθνικῆς μᾶλλον καὶ ἥττον διαρκῆς, μᾶλλον καὶ ἥττον εὐτυχῆς ἤθελεν ἐπακολουθήσει. Ἐκτὸς δὲ τούτου τὸ σχέδιον τοῦ Ροβέρτου Ἑμμετ εἶχε τὸ πλεονέκτημα ὅπως ἀποκρούσῃ ὅσον τὸ δυνατόν τὴν χύσιν τοῦ αἵματος, καὶ ἀποφύγῃ μερικὰς καὶ ἀνωφελεῖς μάχας, ἐὰν τὸ πρῶτον κίνημα ἀπετύγχανεν. Ἡ προσβολὴ τοῦ Δουβλίνου ἐμελλε νὰ γείνῃ συγχρόνως μὲ τὴν ἀποβίβασιν κατὰ τὸν μῆνα Αὐγούστου, τῶν Γάλλων ἐν Ἀγγλίᾳ.

Αἱ ἐξωτερικαὶ περιστάσεις ἦσαν ἐκ τῶν μᾶλλον εὐνοϊκῶν. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἡ προσοχὴ τῆς Ἀγγλίας, συγκεντρωθεῖσα ὅλη πρὸς τὴν Γαλλίαν, ἀφῆκε τὴν Ἰρλανδίαν σχεδὸν ἐγκαταλελειμένην· ἅπασαι αἱ στρατιωτικαὶ προετοιμασίαι προωρίσθησαν εἰς τὴν ἰδίαν αὐτῆς ὑπεράσπισιν, ὥστε τὴν ἡμέραν τῆς ἀποστασίας, δὲν ὑπῆρχον, ὡς λέγουσιν, ἀρκεταὶ σφαῖραι καὶ πολεμοφόδια διὰ τὰ ἐν Δουβλίῳ σώματα τοῦ πυροβολικοῦ καὶ τοῦ ἱππικοῦ.

Μεχρι τῆς ἐβδόμης καὶ ἡμισείας ὥρας τῆς ἐσπέρας, αἱ πύλαι τοῦ φρουρίου ἔμενον ἀνοιχταί, ὥστε ἄνευ δυσκολίας εἰσῆρχετο ὁ θέλων. Διὰ μυστικῶν δὲ συνεννοήσεων πληροφορούμενοι περὶ τῶν ἐλαχίστων κινήματων τοῦ ἰδιαιτέρου συμβουλίου, ὁ Ροβέρτος Ἑμμετ καὶ τινες ἐκ τῶν τολμηροτέρων συνωμοτῶν ἐμελλον νὰ εἰσδύσωσιν ἐνοπλοὶ εἰς τὸν περίβολον τοῦ φρουρίου ὅπως τὸ κυριεύσωσιν, ἐνῶ οἱ χωρικοὶ τοῦ Οὐϊκλώδ, Οὐξφόρδ, Καρλῶ, Κιλδάρ, δοκιμασθέντες κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1798 ἔτους καὶ ὑπὸ ἀνδρὸς πιστοῦ ὁδηγούμενοι, ἐμελλον νὰ καταβῶσιν εἰς τὴν πόλιν καὶ νὰ προσ-

βάλλωσιν αὐτὴν ἐκ τοῦ ἀντιθέτου μέρους. Ἐὰν δὲ ἐκυρίευσεν τὸ φρούριον καὶ μετὰ ταῦτα τὴν πόλιν, ἤθελεν συγκαλέσει ἀμέσως τὰ διακόσια μέλη τῶν πατοιωτῶν τῆς ἀρχαίας Βουλῆς, οἱ δὲ παρόντες ἐν Δουβλίῳ καὶ γινώσκοντες τὴν συνωμοσίαν ἤθελεν συγκροτήσῃ τὴν προσωρινὴν κυβέρνησιν. Ἐφαίνετο ὅτι ὁ Ροβέρτος Ἑμμετ εἶχεν ὑπ' ὄψιν τὸ παράδειγμα τῆς Πορτογαλλικῆς ἐπανάστασεως τοῦ 1640, γενομένης εἰς ἰδίᾳς περιστάσεις. Τεσσαράκοντα ἄνδρες εἰσέβαλον τότε εὐσταθῶς εἰς τὸν περίβολον τοῦ φρουρίου τῆς Λισαβώνας, ἐκυρίευσαν τὴν ἀντιβασίλισσαν καὶ τὰς ἰσπανικὰς ἀρχάς, καὶ ὑπὸ τοῦ λαοῦ ἀκολουθούμενοι ἀπελευθέρωσαν τὸν τόπον αὐτῶν ἐκ τοῦ ζυγοῦ τῆς Ἰσπανίας.

Κατὰ τοὺς τελευταίους μῆνας οἵτινες προηγήθησαν τῆς ἀποστασίας ὁ Ροβέρτος Ἑμμετ ἀποκατεστάθη παρὰ τῇ Κυρίᾳ Palmer, ὑπὸ τὸ ὄνομα Hewitt, ἐν οἰκίᾳ κειμένη κατὰ τὸ κέντρον τῆς πόλεως, καὶ πλησίον μιᾶς τῶν πολυαριθμοτέρων συνοικιῶν. Ἐκεῖ, ἡμέραν καὶ νύκτα, ἄνευ διακοπῆς οὐδ' ἀναπαύσεως, ἠγρύπνει καὶ διεύθυνε τὰς προετοιμασίας τῆς ἀποστασίας. Ἀφιέρωσε δὲ εἰς ἀγορὰν ὅπλων καὶ πολεμοφοδίων ἅπασαν τὴν ἀξιόλογον περιουσίαν ἣν, θανόντος τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, εἶχε κληρονομήσει. Ἀνέδειξε, κατὰ τὴν ὁμολογίαν πάντων, μεγάλην ἐπιτηδειότητα, φρόνησιν καὶ σπανίαν ικανότητα περὶ τὴν διεύθυνσιν καὶ τὸν διοργανισμόν ἐπιχειρήματος τόσοῦ δυσκόλου. Πολλαὶ οἰκίαι ἐνοικιάσθησαν κατὰ τὰς διαφόρους συνοικίας τοῦ Δουβλίνου, καὶ εἰς αὐτάς κατασκευάζοντο ἀπαύστως ὅπλα, πυρίτις, σφαῖραι, λόγχαι καὶ φυσέκια δι' ὧν ἐμελλον ν' ἀναγγεῖλωσι τὴν ἀποστασίαν. Ἀλλὰ δὲν ἐξετείνετο εἰς μόνον τὸ Δουβλίον ἡ ἐνέργεια τοῦ Ροβέρτου· συνεννοεῖτο καὶ μεθ' ὅλων τῶν πέριξ κομητειῶν. Παράδοξον πῶς διατηρήθη μεγίστη ἐχεμυθία καὶ, μετὰ τῶν ἀνθρώπων γινωσκόντων ἐξ ἀνάγκης τὰ διατρέχοντα, οὐδ' εἰς προδοτικὴν ἀνεφάνη. Ὁ λαὸς τοῦ Δουβλίνου, συνένοχος μὲ τοὺς συνωμότας, συμφέρον εἶχεν ὅπως διατηρήσῃ μυστικότητα. Ὀλίγον πρὸ τῆς ἀποστασίας ὁ λόρδος Ἀρδουϊκ φοβηθεὶς μὴ γίνωσι ταραχαὶ ἐν τῇ κομητείᾳ τοῦ Κιλδάρ, ἐξαπέστειλεν ἐκεῖ στρατεύματα ἵνα περιστεῖλωσι τὸν λαόν, ἀλλὰ δὲν ἐνόησε τί ἐγίνετο πρὸ τῶν ἀφθαλμῶν του αὐτῶν. Ὁ Ροβέρτος Ἑμμετ εἶχε πέριξ αὐτοῦ ἕως δεκαπέντε ἄνδρας, σχεδὸν ὅλους ἐκ τοῦ λαοῦ, οἵτινες ὠνόμαζον αὐτοὶ ἐαυτοὺς ἐπιτελετῶν του (his staff), τῶν ὁποίων ἐπετήρει τὰ ἔργα μόνις ὀλίγας ὥρας ἀναπαυόμενος ἐπὶ στρώματος μετὰ τῶν ἀποθήκης. Πλήρης ὁρμῆς ἀλλὰ καὶ συγχρόνως κύριος ἐαυτοῦ, ἐνεψύχωνε μὲν ὅλους διὰ τοῦ ζήλου του, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀνεχαίτιζε διὰ τῆς ἀταράχου συνέσεώς του· ἡ ἀφελὴς καὶ δημώδης εὐγλωττία του ἦτο καταληπτὴ εἰς ὅλας τὰς τάξεις τῆς κοινωνίας.

Ὁ Μάδδεν, κατάρθωσε ν' ἀνακαλύψῃ ἕνα τοῦτων ὀνομαζόμενον Ἰάκωβον Χόπ, ζῶντα εἰσέτι εἰς τὸ ἐνδότερον ἐπαρχίας τινος ἐν Βελφάστρ. Ἦτο τότε σεβάσμιος γέρον, πολὺ μὲν τιμώμενος διὰ τὴν εὐ-

επαύειαν τῶν ἀρχῶν καὶ τὴν γλυκύτητα τοῦ χαρ-
κτῆρός του, πάντοτε δὲ πιστὸς εἰς τὴν ὑπόθεσιν
ἣν ἐκ νεότητός του ἠσπάσθη. Κατ' ὁρῶντες δὲ νὰ
λάβω παρ' αὐτοῦ περιέργους τινὰς λεπτομερείας
περὶ τῆς οἰκειότητός του μετὰ τοῦ ἀρχαίου αὐτοῦ
ἀρχηγοῦ. Ἰδοὺ τί εἶπε· « Τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς
συνεντεύξεως μετὰ τοῦ Κ. Ἑμμετ, μοὶ εἶπεν ὅτι
τινὲς ἐκ τῶν πρωτίστων ἱρλανδῶν τὸν εἶχον μετα-
καλέσει ἐκ τῆς Γαλλίας, καὶ μὲ ἠρώτησεν ἐὰν ἐνό-
μιζον τὸν τόπον ὥριμον εἰς ἐπανάστασιν. Τῷ
ἀπεκρίθην δὲ καταφθικῶς, διότι τοιαύτη ἦτο ἡ
γνώμη του. Τότε μὲ εἶπεν ὅτι τὸ σχέδιον του ἦτο
ἑτοιμον, καὶ ὅτι θὰ ἐλάμβανεν ἀπαύστως ἀνάγκην
τῆς συνδρομῆς μου. Τὰ καταστήματα ἦσαν ἐνοι-
κιασμένα, καὶ προσδιορισμένοι οἱ ἐργάται διὰ τὴν
ὑπηρεσίαν· δὲν ὑπῆρχον δὲ ὀλιγώτεροι τῶν τεσσα-
ράκοντα κατὰ τὰς διαφόρους ἀποθήκας. Οἱ ἄνδρες
οὗτοι διὰ τῆς μεγαλητέρας φρονήσεως φερόμενοι, ἐ-
φαίνοντο μὴ ἐπιθυμοῦντες νὰ μάθωσιν τι πλέον τοῦ
ἀφορῶντος τὰ καθήκοντα αὐτῶν· ἐξεπλήρουν δὲ
ταῦτα, χωριστὰ ἀπ' ἀλλήλων. Οὐδέποτε εἶδον τε-
ταραγμένον, τεθορυβημένον ἢ ἀνῆσυχον τὸν Κ.
Ἑμμετ. Καὶ κατὰ τὰς τελευταίας ὥρας, ὅτε τὸ
πᾶν συνώμοσεν ὅπως ἀποτύχωμεν, ἦτο πάντοτε
ἡσυχος καὶ εὐσταθής, καὶ μὲν ἐλπίζων ἐπιτυχίαν,
ἀλλὰ καὶ ἑτοιμος εἰς ἀποτυχίαν. Ἐμίλει πάντοτε
μετὰ οἰκειότητος, ἀλλὰ καὶ σοβαρῶς· οὐδέποτε δὲ
ἠσטיεύθη μεθ' ἡμῶν.

Ἡμέραν τινὰ μοὶ εἶπεν ὅτι μεγάλας ὑποσχέσεις
τῷ εἶχον γενεῖ παρὰ τῶν ἀνωτέρων τῆς κοινωνίας
τάξεων καὶ παρ' ἀνδρῶν μεγάλης καὶ πλουσιωτάτης
περιωπῆς, οἵτινες ἐμελλον νὰ τὸν συνδράμωσιν ἵνα
ὀργανίσῃ τὴν ἀποστασίαν καθ' ὅλην τὴν ἱρλανδίαν,
ἀλλ' ὅτι ἀκόμη περιέμενε τὰ ὑποσχεθέντα χρή-
ματ' ὅτι ὅμως ἤλπιζε νὰ ἐπαρκέσῃ εἰς πάντα διὰ
τῶν ἰδίων αὐτοῦ πόρων. Ὅτε ἀπεσκήρτησεν ὁ συν-
ταγματάρχης Πλούγκετ, μοὶ εἶπεν ὅτι οὗτος ἦτο
ἐξ ἐκείνων οἵτινες ἐνέβαλλον εἰς κίνδυνον τὴν
περιουσίαν καὶ τὴν ζωὴν τῶν ἄλλων, αὐτοὶ δὲ ἀ-
πεσύροντο κατὰ τὴν κρίσιμον ὥραν. Τὸ κατ' αὐτὸν
εἶχε καταβάλει ὅλην αὐτοῦ τὴν περιουσίαν, καὶ ἐὰν
ἀπετύγχανε, τὸ σφάλμα θὰ ἐπιπτεν ἐπ' ἐκείνων οἵ-
τινες παρεκίνησαν μὲν αὐτόν, δὲν τὸν ὑπεστήριξαν
ὅμως· ἀλλὰ καὶ ἂν ἐνικᾶτο, ἡ ἥττα δὲν θὰ ἐσωζε
τὸ σύστημα τῆς κυβερνήσεως τὸ ὁποῖον προσέβαλ-
λε, καὶ ἤθελεν ἔλθει καίρὸς καθ' ὃν θὰ ἀπέδιδον
δικαιοσύνην εἰς τὸ ἐπιχείρημά του. Πολλάκις εἶδον
ἐλθόντας πρὸς αὐτόν, πρὸ τῆς ἀποστασίας, τὸν Κ.
Φ. ἀδελφὸν τοῦ Κ. Δε Γ. καὶ τὸν
μαρκέσιον Οὐϊκόμδην. Ἀναμφιδόλως τὸ σχέδιον τοῦ
Ῥοβέρτου Ἑμμετ θὰ ἐπετύγχανεν ἐὰν δειλία δὲν
κατελάμβανεν τοὺς περὶ αὐτόν (his staff)· ὅλοι
σχεδὸν ἐλειποτάκτησαν κατὰ τὴν τελευταίαν στι-
γμὴν. Αἱ αὗται δυσκολίαι συνήργησαν ὅπως καὶ ὁ
λόρδος Φίτζ Γεράλδος ἀποτύχῃ τὸ 1798. Ἐνθυ-
μούμαι ὅτε ἡμέραν τινὰ τῷ ἐξέπραζον τὴν ιδέαν
μου περὶ τῶν δικαιωμάτων τοῦ λαοῦ ἵνα ἐπανα-
κτίσῃ μέρος τῆς ἀδίκως ἀφαιρεθείσης γῆς τῶν κα-

θολικῶν ὑπὸ τῶν διαμαρτυρομένων. « Προτιμῶ ν' ἀ-
ποθάν ἀπεκρίθη, ἢ νὰ ὦ, συγκατατεθῶ εἰς τοιαύτην
ἀδικίαν. Πᾶσα προσβολὴ κατὰ τῆς ιδιοκτησίας ἡ-
θελε παρασύρει ἡμᾶς εἰς ὁδὸν ὀλεθρίαν. Ἄλλως,
προσέθετο, ἅπαντες εἴμεθα εὐτυχῶς διαμαρτυρόμε-
νοι, ὥστε οὐδεὶς δύναται νὰ μᾶς ὑποπτευθῇ ὡς κι-
νουμένους ἐκ προσωπικοῦ συμφέροντος. » Οἱ ἐν τῇ
ὑπηρεσίᾳ αὐτοῦ ποτὲ δὲν ἀντημείφθησαν, διότι ἡ γω-
νίζοντο ὑπὲρ τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος, καὶ ὄχι ὑπὲρ χρημά-
των. Μεγάλην ἐμπιστοσύνην εἶχον πρὸς τὸν Ῥο-
βέρτον Ἑμμετ, ὥστε καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν των θὰ
ἐδίδον δι' αὐτόν (1). »

Τὸ πᾶν κατ' εὐχὴν ὤδευε, καὶ οἱ συνωμόται
προσεπάθον ὅπως φέρωσιν εἰς αἴσιον τέλος τὴν ἐπι-
χείρησιν αὐτῶν, ὅτε ἐπῆλθε σειρὰ τις δυστυχῶν
περιστάσεων, ἥτις κατέστρεψεν ὅλα τὰ σχέδιά των.
Περὶ τὰ μέσα τοῦ Ἰουλίου ἔλαβε χώραν ἐν τινι
πυριταποθήκῃ, εἰς Πάτρικ Στρήτ ἑκρηγίς, καὶ
δύο ἄνδρες ἐχάθησαν ἐκεῖ, ἐκτελοῦντες τὰς ἐργα-
σίας των· ὁ εἰς τῶν δύο ἐξέπνευσεν εἰς τὰς ἀγκάλας
τοῦ Ῥοβέρτου Ἑμμετ, εὗ τινος ἡ καρδία ἐσπαρά-
χθη, ὡς λέγουσιν, ἐκ τῶν πόνων τῶν δύο αὐτοῦ συν-
τρόφων. Κατ' εὐτυχίᾳ τινὰ συγκυρίαν, ἡ ἀτυχηματία,
ἥτις ἐνήργησε κατ' οἶκον ἔρευναν, συγκεχυμένας
μόνον ὑπονοίας συνέλαβε, διότι ἐπρόφθασαν νὰ κρύ-
ψωσι τὰ ὄπλα, καὶ ὅμως συνέλαβεν ὅλους ὅσοι εὐρέ-
θησαν ἐκεῖ ἀπαγαγαῖσα αὐτοὺς εἰς τὴν φυλακὴν.
Τὴν ἐπαύριον ἐφημερίς τις αὐρηλιανὴ (orangiste) εἶ-
δοποίητε τὴν κυβερνήσιν ὅτι ἐκοιμᾶτο ἐπὶ ὑπνό-
μου, καὶ ὅτι σήμερον ἢ αὔριον ὁ ὑπόνομος ἤθελεν
ἐκραγῇ. Ὁ κίνδυνος ἦτο ἐπικείμενος, καὶ ἡ ἐλα-
χίστη ἀναβολὴ τὸ πᾶν ἠδύνατο ν' ἀπολέσῃ. Δὲν
ἦτο λοιπὸν δυνατόν νὰ περιμένωσι τὴν ἀπόβασιν
τοῦ γαλλικοῦ στόλου μέχρι τοῦ Αὐγούστου· ἔπρεπεν
ἀμέσως νὰ ἐνεργήσωσιν ἢ νὰ ἐγκαταλείψωσι τὰ
πάντα. Ὁ Ῥοβέρτος Ἑμμετ ἐπέμενε εἰς τὴν ἀμε-
σον ἐκτέλεσιν· παρέστησεν ὅτι ποτὲ δὲν ἤθελον
εὐρεῖ εὐνοϊκωτέρας περιστάσεις· ὅτι μετὰ παρέ-
λευσιν ἐνὸς μηνὸς ἡ ἐθνοφυλακὴ ἴσως ἐφωπλίζετο,
ἡ κυβερνήσις θὰ εἰδοποιεῖτο, καὶ ὁ τόπος θὰ ἦται
μάζετο εἰς ἀμυναν. Ἄλλοι ὅμως εὗρον ἀνεπαρ-
κεῖς τὰς ἐτοιμασίας, τὰς περὶ ἐπιτυχίας ἐλπίδας
ἀμφιδόλους, καὶ, εἴτε φόβῳ, εἴτε φρονήσεως ἐνε-
κεν, ἀπεμακρύνθησαν κατὰ τὴν στιγμὴν τοῦ κιν-
δύνου. Ἐπτὰ ἡμέραι κατετρίβησαν εἰς διασκέψεις. Ἡ
ἐπιρροή ὅμως τοῦ Ῥοβέρτου Ἑμμετ παρέσυρε τέ-
λος τὴν πλειοψηφίαν, ἥτις ἐκυρήχθη ἐτοιμία ἵνα
καὶ εἰς ζωὴν καὶ εἰς θάνατον ἀκολουθήσῃ τὸν ἀρ-
χηγὸν αὐτῆς. Ὁμοφώνως λοιπὸν ἀπεφάσισαν νὰ δο-
κιμάσωσι τὴν κατὰ τοῦ φρουρίου ἐφοδον. « Τοῦτο
ἐστὶ τὸ ἀξίον λόγου ἀντικείμενον, εἶπεν εἰς τῶν

(1) Madden, United Irishmen. Memoir of Robert Emmet. Ἡ
διαβεβαίωσις αὕτη οὐδαμῶς συμφωνεῖ μετὰ τὴν προηγηθεῖσαν.
Τὴν διατηροῦμεν ὅμως τοιαύτην ὅποια ὑπάρχει ἐν τῷ κειμένῳ,
χωρὶς καὶ νὰ ἀλλοιωσωμεν τὸ ἀφελὲς τῆς διηγήσεως τοῦ γε-
ροντος συνωμότου.

συνωμοτῶν, διότι οἱ πλείστοι τῶν ἀνθρώπων, νόμιμον ἐξουσίαν θεωροῦσι τὴν κατέχουσαν τὴν ἑδραν τῆς κυβερνήσεως. Ὁ κῶδος ἐρρίφθη· ὅπλα διανεμήθησαν κρυφίως εἰς τὸν λαόν· ἀλλ' ἡ ἀταξία καὶ ἡ διαίρεσις ἤρξαντο ἐν ταῖς τάξεσι τῶν συνωμοτῶν· ὅθεν ἐκ τῆς ἡμέρας ἐκείνης πάντες ὤφειλον νὰ προῦδωσι τὴν ἀποτυχίαν, καὶ δύσκολον εἶναι τὸ νὰ μὴ κατακρίνη τις ἐν τῇ τελευταίᾳ στιγμῇ τὸν νέον συνωμότην ἐπὶ ἀπρονοησία καὶ μεγάλη σπουδῇ. Ἐμπιστευόμενος εἰς τὸ δίκαιον τοῦ ἀγῶνος, ἐνθερμος, καὶ ἀνευ πείρας, τὴν ἡμέραν τῆς ἐκτελέσεως, δὲν εἶχεν οὔτε ὀξυδέρκειαν οὔτε ἐπιτηδεύματα ὅπως κατὰ τὴν σύλληψιν τῆς ιδέας καὶ τὰς προετοιμασίας τῶν σκοπῶν αὐτοῦ.

(Ἐπεται συνέχεια.)

Σ.

Πρὸς τὸν συντάκτην τῆς Πανδώρας

Ἀνήκων εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν τακτικωτέρων ἀναγνωστῶν τοῦ ὑμετέρου περιοδικοῦ συγγράμματος, οὐδέποτε παραλείπων τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ποικίλων διατριβῶν ἃς ἕκαστον φυλλάδιον τῆς Πανδώρας περιέχει, μετὰ πλείστης ὁσπίας ἐπιστάσεως ἀναγινώσκω τὰς σπουδαίας ἱστορικὰς καὶ φιλολογικὰς πραγματείας ἃς πολλοὶ τῶν ἐν τῇ καὶ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος πεπαιδευμένων πέμπουσιν ὑμῖν πρὸς δημοσίευσιν· τὰ μάλιστα δὲ ὠφέλιμον θεωρῶ τὴν παρ' αὐτῆς γινομένην βιβλιοκρισίαν τῶν νεωτέρων προΐοντων τῆς ἡμετέρας φιλολογίας· διότι διὰ τοῦ τρόπου τούτου καὶ τὰ παρ' ἡμῖν δημοσιευόμενα γνωστότερα καθίστανται, καὶ ἡ ἀξία αὐτῶν καταδεικνύεται, καὶ τέλος οἱ μὴ ἀποκτήσαντες αὐτὰ πορίζονται ἐντεῦθεν εἰδήσεις τινὰς γενικωτέρας τοῦ περιεχομένου αὐτῶν, ὅτῳ δὲ ἀποφύγουσι τὸν κίνδυνον τοῦ διαδίδειν ἀκουσίως ἐσφαλμένας πληροφορίες περὶ συγγραμμάτων ἁπλῶς, ὡς φαίνεται, δὲν ἠδυνήθησαν νὰ πορισθῶσι. Λέγω δὲ ταῦτα διότι τὰ μέγιστα ἠπόρησα ἀναγνοῦς ἐν τινι τῶν τελευταίων φυλλαδίων τῆς Πανδώρας ἐπιστολὴν ἐκ Μασσαλίας περὶ τῆς παρὰ Ῥωμαίους ἐμπορίας, καὶ ἀπαρτήσας ἐνταῦθα ὑποσημειώσιν λέγουσαν, ὅτι ὑπάρχει καὶ παρ' ἡμῖν μετάφρασις τοῦ πρώτου μέρους τοῦ συγγράμματος τοῦ Scherrer, ὑπὸ τὸν τίτλον «Γενικαὶ ἀρχαὶ τοῦ ἐμπορίου καὶ ἱστορία αὐτοῦ». Τὴν τοιαύτην μετάφρασιν ἠγγέλλουν ἐντελῶς, ἐκ τῆς ὁμοῦς συνέπειε νὰ ἔχω ἀνὰ χεῖρας ἀμφότερα τὰ συγγράμματα ταῦτα, καὶ φαντασθῆτε ποῖαν ἐντύπωσιν μοὶ ἐπροξένησεν ἡ πρωτοφανὴς αὕτη εἰδησις ἥν ἀνέγνων ἐν τῇ φηθείᾳ ὑποσημειώσας, καθόσον μάλιστα ἐκ τῆς ἐπιστολῆς αὐτῶν ἀναγνώσεως εἶχον πεισθῆ, ὅτι οἱ συγγραφεῖς αὐτῶν στηρίζονται ἐπὶ ἀρχῶν ὅλως ἀντιθέτων, καὶ πολλαχοῦ εἰς διάφορα τεί-

νουσι συμπεράσματα. Δυστυχῶς ὁ καιρὸς δὲν μοὶ ἐπιτρέπει ὅπως εἰδικώτερον ἐρευνήσω ἐνταῦθα τὸ ἐντελῶς πρωτότυπον σύγγραμμα τοῦ Κ. Ναυτη, ἐπιφυλαττόμενος νὰ πράξω τοῦτο μετὰ τὴν συμπλήρωσιν αὐτοῦ διὰ τῆς ἐκδόσεως τοῦ δευτέρου τόμου· ἐνόμισα ὅμως καθήκον μου ὅπως ἀπευθύνω ὑμῖν τὰς ὁμίας ταύτας παρατηρήσεις χάριν τῶν πολυαριθμῶν ἡμῶν ἀναγνωστῶν, καὶ πρὸς ἀποφυγὴν πάσης ἐνδεχομένης πλάνης.

Εἰς τῶν συνδρομητῶν σας.

ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΑ.

Μετὰ βαθείας λύπης ἀναγγέλλομεν τὸν θάνατον τοῦ Θεοκλήτου Φαρμακίδου, ἀνδρὸς πολλὰ μοχθήσαντος ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος καὶ πρὸ τοῦ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνος, καὶ ἐπ' αὐτοῦ καὶ μετ' αὐτόν.

Τὸν βίον αὐτοῦ θέλουσι βεβαίως γράψαι ἄλλοι γινώσκοντες ἀκριβέστερον ἡμῶν τὰ κατ' αὐτόν, ἔχοντες ὑπ' ὄψιν ὅτι βιογραφία ἀνδρῶν, οἷος ὁ Φαρμακίδης, δὲν εἶναι ἀπλὴ διήγησις τῆς γεννήσεως, τῆς αὐξήσεως, τοῦ ἐπαγγέλματος, καὶ τοῦ θανάτου τοῦ βιογραφουμένου, ἀλλὰ συζήτησις, βίβλος, ἀνατομία τοῦ βίου καὶ τῶν ἔργων αὐτοῦ, πρὸ πάντων δὲ στάθμισις ἀπροσωπόληπτος καὶ ἀκρόβητος τῆς ἐπενεργείας τῶν ἔργων τούτων ἐπὶ τὴν κοινωνίαν χάριν τῆς ὁποίας ἐγένοντο, καὶ ἐπὶ τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν ἐκείνος ἔζησεν.

Αὐτὰ ταῦτα ἐγράψαμεν καὶ ἄλλοτε περὶ ἄλλου ἐπιτήμιου ἀνδρός· ἡ βιογραφία τοῦ Φαρμακίδου, ὡς ἐλέγομεν καὶ δι' ἐκείνον, πρέπει νὰ διαιρεθῇ πρὸ πάντων εἰς δύο, εἰς τὴν πρὸ τοῦ ἀγῶνος καὶ εἰς τὴν μετὰ τὸν ἀγῶνα ἐποχὴν. Καὶ κατὰ μὲν τὴν πρώτην ἐξεταστέος ὅπως καὶ πολλοὶ ἄλλοι λόγιοι, οἱ οὗτοι Βενιαμίν, καὶ Δοῦκας, καὶ Κωσταντᾶς, καὶ Οἰκονόμος· κατὰ δὲ τὴν δευτέραν, ὡς ἀντίπαλος τῆς ὑπὸ τοῦτου θεμελιώσεως ἡ ἀνακαινίσεως τῆς Σχολῆς, τῆς ἀποβλεπούσης τὴν πρὸς τὴν Πολιτείαν θέσιν τῆς Ἐκκλησίας. Τῆς τελευταίας ταύτης φάσεως τοῦ βίου τοῦ Φαρμακίδου ἡ ἀνάκρισις εἶναι σπουδαιοτάτη, οὐ μόνον διὰ τὸ ἀξιόλογον τῆς ὑποθέσεως, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸν δεινὸν αὐτοῦ ἀνταγωνιστὴν.

Ἡ φιλοπατρία πρὸ πάντων τοῦ ἀνδρός ἦτο ἀπαράμιλλος. Δακρύων διπλήθη δις πρὸς ἡμᾶς τὸ παρελθὸν ἔτος ὅτι ἤκουσεν ἐκ στόματος ὁμογενῶν ὅλως ἀγγραμμάτων, ἐλθόντων ἐκ βάθους τῆς Ἀσίας εἰς τὴν ἡμετέραν εὐλαθείας, ὅτι μετέβησαν ἐπίτηδες εἰς Ἀθήνας ἵνα ἴδωσι καὶ αὐτοψεί αὐτὴν πρωτεύουσαν τοῦ βασιλείου μας, ἵδιον αὐτῶν βασιλείον ὀνομάσαντες τὴν Ἑλλάδα. «Πόσον μεγάλη, εἶπεν, ἡ δύναμις τοῦ Κράτους, οὗτινος ἡ δύναμις καίτοι εἰς τὰς καρδιάς τῶν λαῶν! καὶ ὅμως τί δὲν πράττομεν, προσέθετο, ἵν' ἀποξενωθῶμεν αὐτῆς!»